

Оцењивање ученика

Правилник о оцењивању ученика
у основном образовању и васпитању

Зашто нам је потребан овај семинар?

- Подршка школама у разумевању оцене као објективне и поуздане мере напредовања и развоја ученика и показатеља квалитета и ефикасности рада наставника и школе.
- Подршка школама у примени Правилника о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.

Чиме ћемо се бавити?

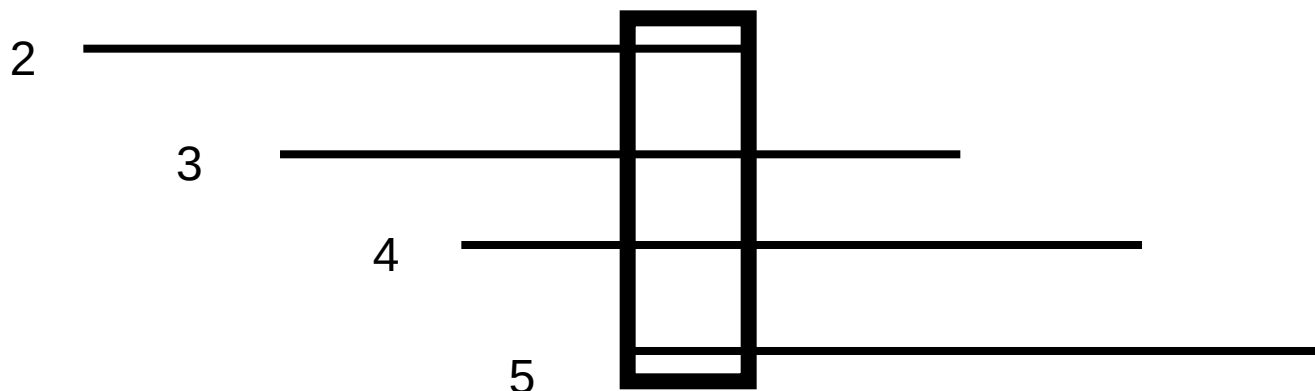
- Зашто нови Правилник о оцењивању?
- Сврха и принципи оцењивања
- Оцењивање и настава (врсте оцењивања, Оквир за процену резултата учења, стандарди постигнућа)
- Примена различитих метода и техника оцењивања
- Извештавање о напредовању ученика и вођење педагошке документације

Зашто нови Правилник о оцењивању?

— нови ЗОСОВ и стечена искуства

ЗОСОВ: Оцењивањем ученика процењује се оствареност **прописаних циљева** и **стандарда постигнућа**, а за ученике са сметњама у развоју процењује се оствареност **прилагођених стандарда постигнућа** и савладавању индивидуалног образовног плана.

Школске оцене и постигнућа ученика III разреда основне школе на националном тесту

Извештај о резултатима
завршног испита на крају
основног образовања и
васпитања у школској
2010/2011. години

ЗАВОД ЗА ВРЕДНОВАЊЕ КВАЛИТЕТА
ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Назив школе	
Место	

ДИСТРИБУЦИЈА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА У ОДНОСУ НА ОЦЕНУ НА КРАЈУ VII РАЗРЕДА

Предмет	Српски језик								
Пол	Дечаци			Девојчице			Сви ученици		
Оцене	Број	АС	СД	Број	АС	СД	Број	АС	СД
2	23	383	65	10	375	68	33	381	65
3	10	530	36	8	449	44	18	494	57
4	1	565		10	540	65	11	542	62
5	6	565	39	10	589	16	16	580	29
Без оцене	0			0			0		
Школа	40	452	98	38	490	99	78	471	100

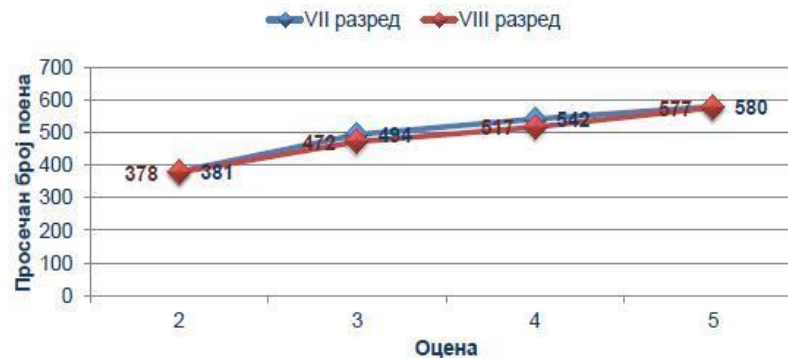
Напомена: АС- просечан број поена, СД - стандардна девијација

ДИСТРИБУЦИЈА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА У ОДНОСУ НА ОЦЕНУ НА КРАЈУ VIII РАЗРЕДА

Предмет	Српски језик								
Пол	Дечаци			Девојчице			Сви ученици		
Оцене	Број	АС	СД	Број	АС	СД	Број	АС	СД
2	22	385	68	8	359	65	30	378	67
3	4	462	73	11	476	47	15	472	52
4	7	541	39	6	490	100	13	517	75
5	7	565	32	13	584	28	20	577	30
Без оцене	0			0			0		
Школа	40	452	98	38	490	99	78	471	100

Напомена: АС- просечан број поена, СД - стандардна девијација

Просечна постигнућа ученика у односу на оцене на крају VII и VIII разреда

СВРХА И ПРИНЦИПИ ОЦЕЊИВАЊА

Принципи оцењивања

- објективност
- релевантност
- разноврсност начина оцењивања
- инструктивност
- јавност
- редовност
- благовременост
- правичност
- ...

(чл. 2, став 4)

Шта је ново у члану 2 Правилника о оцењивању?

- ... ученик оспособљава за објективну процену сопствених постигнућа и постигнућа других ученика ...
- ... оцењивање без дискриминације и издвајања по било ком основу
- ... уважавање индивидуалних разлика, потреба, узраста, претходних постигнућа ученика
- ... уважавање тренутних услова у којима се оцењивање одвија.

Зашто је важно оспособљавање за објективну процену сопствених постигнућа?

- Важно је да ученици самостално управљају процесом учења, да издвајају и процењују критеријуме успешности, да умеју да користе резултате самопроцене за боље планирање и повећање сопствене ефикасности и самопоуздања, да буду аутономни и самостални у доношењу одлука – у школи и ван ње.

Као наставници, о оцењивању би требало да мислите као о нечему што радите са ученицима, а не о нечему што радите ученицима. (J. E. Ormrod)

Оспособљавање за објективну процену сопствених постигнућа и постигнућа других ученика – неке стратегије

- Решавање задатака уз гласно коментарисање избора стратегије и разлоге за то.
- Стављање ученика у ситуацију да гласно коментаришу начин на који решавају задатака.
- Формулисање експлицитних, јасних и разумљивих критеријума оцењивања тако да ученици могу лако да их користе.
- Приказивање примера „добрих” и „средњих” и „лоших” задатака и тражење од ученика да их упореде на основу различитих критеријума, сами, у пару или у групи.

Оспособљавање за објективну процену сопствених постигнућа и постигнућа других ученика – неке стратегије

- Омогућавање ученицима да извештавају о сопственим постигнућима и опишу напредак у неком периоду.
- Омогућавање ученицима да напишу какве резултате очекују на неком тесту или испитивању.
- Омогућавање ученицима да сами припремају задатке који обухватају различите аспекте градива и различите нивое тежине.
- Подршка ученицима у вођењу личних портфолија.

Оспособљавање за објективну процену сопствених постигнућа и постигнућа других ученика – неке стратегије

- Укључивање ученичких предлога о критеријумима евалуације и дизајнирању различитих формулара за оцењивање постигнућа.
- Упоређивање оцена које су дали ученици са оценама које је дао наставник.
- Укључивање ученика на састанке са родитељима.

Праведност у образовању

- Праведност и правичност као принципи у оцењивању.
- Праведност као индикатор квалитета образовног система.
 - Родне разлике
 - Социо-економски статус породица ученика
 - Деца са тешкоћама у учењу
 - Деца којима је потреба језичка подршка
 - Деца са сметњама у развоју или инвалидитетом
 - Деца из различитих етничких група
 - ...

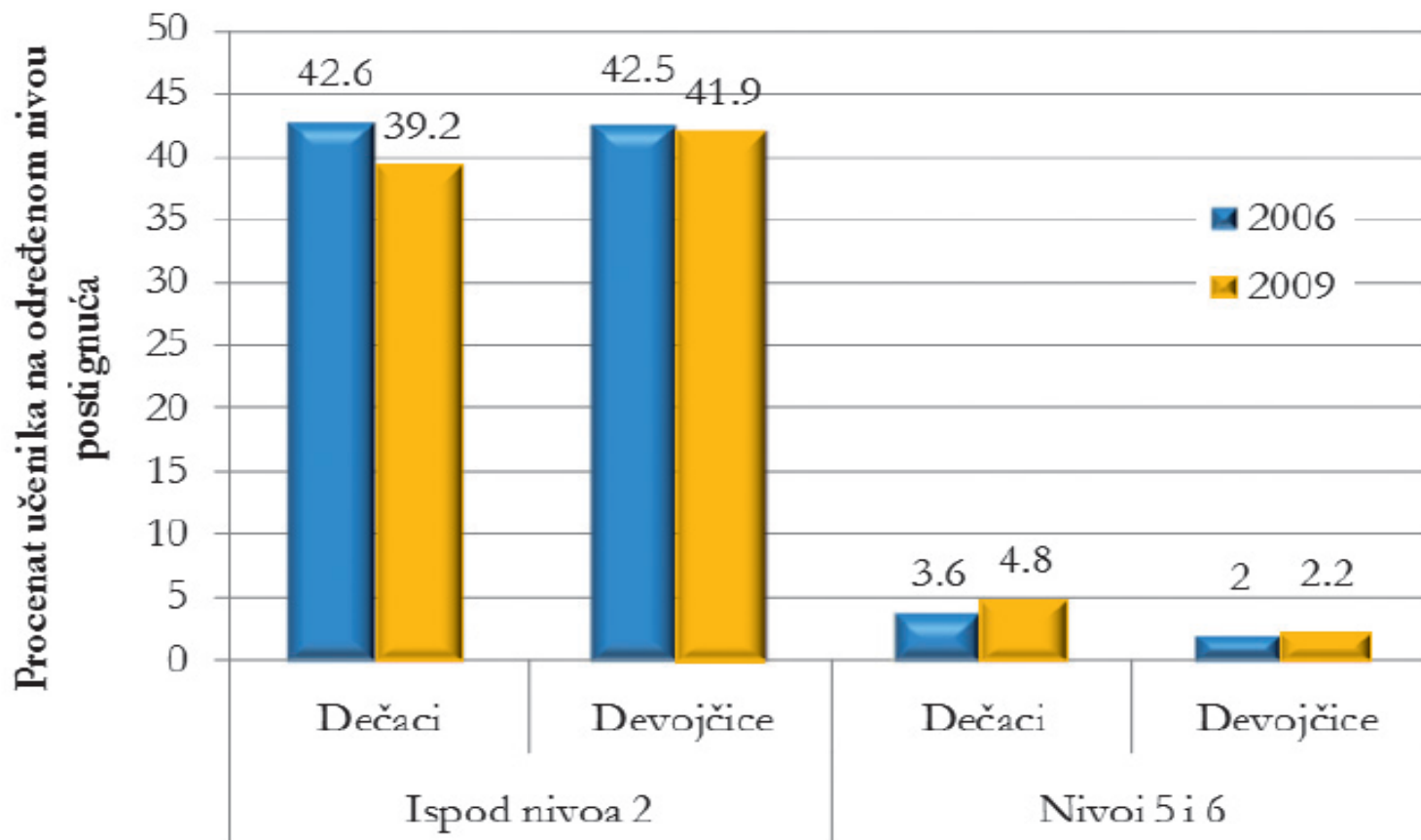
Што су разлике међу групама мање, систем је праведнији!

Праведност се процењује на нивоу система, али се дешава на нивоу одељења!

Праведност образовања у Србији у PISA 2009 огледалу – родне разлике

Индикатор: родне разлике	Подаци
Читалачка писменост	Девојчице: + 39 поена
Математичка писменост	Дечаци: + 12 поена
Научна писменост	Нема разлика
У односу на OECD	Слични по свим индикаторима
У односу на регион	Виша праведност

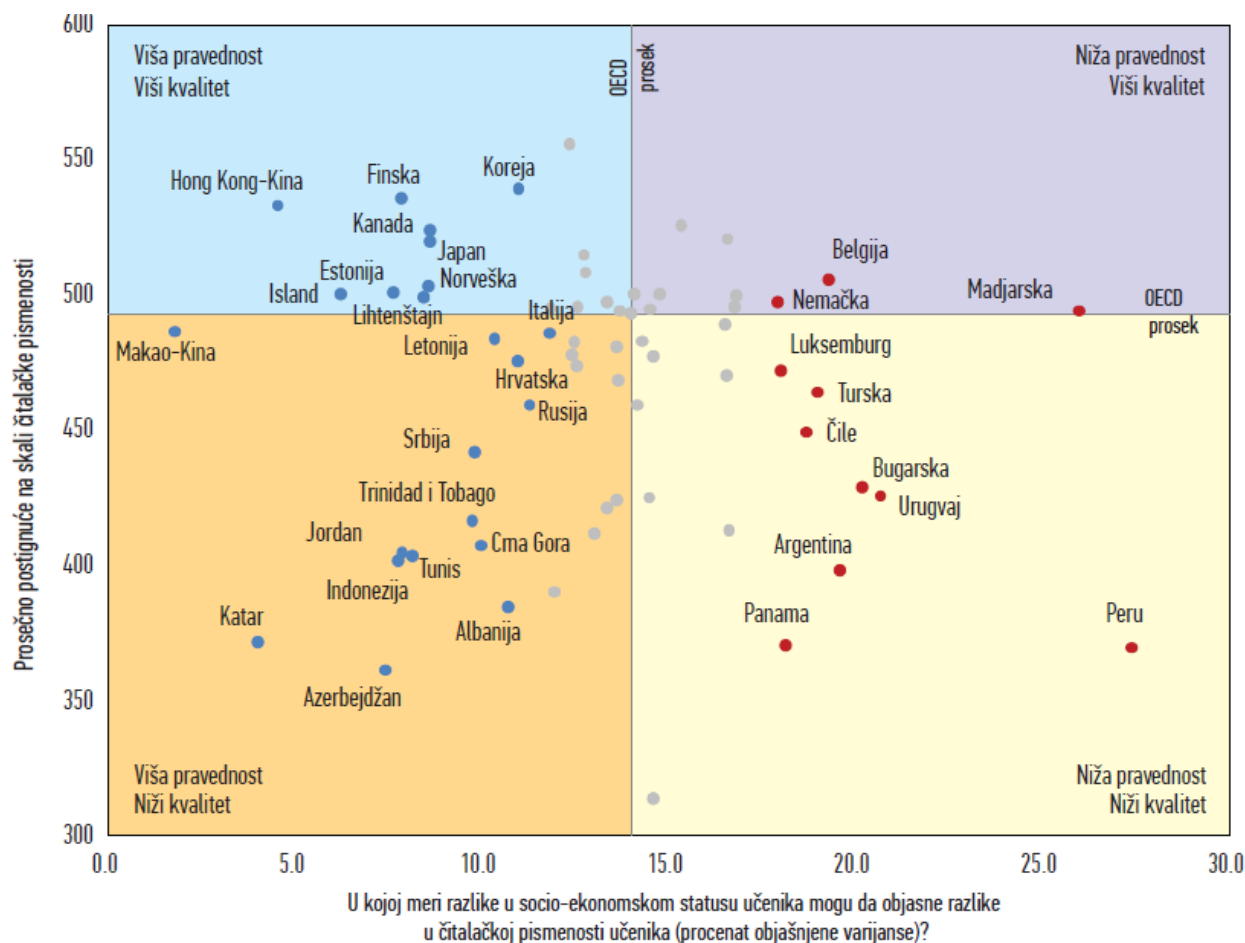
Девојчице и дечаци на различитим нивоима постигнућа: математика

Праведност образовања у Србији у ПИСА 2009 огледалу – СЕС

Индикатор: утицај социо-економског статуса (СЕС)	Подаци
Колико разлика у постигнућима може да се објасни разликама у СЕС?	10%
У односу на 2006. годину	Виша праведност
У односу на ОЕСД просек	Виша праведност
У односу на регион	Виша праведност

СЕС и квалитет образовања

ОЦЕЊИВАЊЕ И НАСТАВА

Да оцењивање не би било импресионистичко...

- потребни су спољашњи ослонци:
 - Оквир за процену резултата учења
 - Образовни стандарди (стандарди постигнућа)
 - Описи постигнућа из међународних студија (PISA и TIMSS)
 - Различите таксономије знања (Блум, Солова таксономија...)

Чему још служе ови ослонци?

- основа за планирање наставе
- основа за планирање оцењивања (смисао захтева, очекивана тежина, односно сложеност интелектуалних активности потребних да би се одговорило на захтев...)
- основа за извештавање ученика и родитеља о постигнућима и напретку
- олакшано споразумевање различитих актера захваљујући усвојеном заједничком језику
- индикатори квалитета наставника, школе и образовног система у целини
- основа за различита поређења

Оквир за процену резултата учења

- вештине изражавања и саопштавања;
- разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура;
- рад са подацима и рад на различитим врстама текстова;
- уметничко изражавање;
- вештине, руковање прибором, алатом и технологијама и извођење радних задатака

Образовни стандарди (стандарди постигнућа)

- Основни ниво
 - Средњи ниво
 - Напредни ниво
-
- Образовни стандарди за крај обавезног образовања
 - Образовни стандарди за крај првог циклуса
 - У припреми: Образовни стандарди за крај средњег образовања

Описи постигнућа из међународних студија (PISA и TIMSS)

- Функционална писменост у различитим доменима
 - PISA: математика, читање, природне науке, решавање проблема (15 година)
 - TIMSS: математика, природне науке (осма година школовања)
- Међународни консензус око одређења кључних знања и вештина
- Формулисани језиком компетенција, а не садржаја
- Обично је дефинисано шест нивоа (у PISA истраживању други ниво је праг функционалног знања)

Сумирање

- Питање које наставник треба да постави сам себи: Зашто га ово питам? Ако наставник уме да одговори на ово питање тако да га ученик разуме, онда говоримо о формативном оцењивању.
- Ако наставник уме да разврста задатке/захтеве служећи се различитим типологијама, то је основа за сумативно и дијагностичко оцењивање.

Формативно, сумативно и дијагностичко оцењивање

- **Формативно оцењивање** – редовно проверавање постигнућа и праћење владања ученика у току савладавања школског програма, садржи повратну информацију и препоруке за даље напредовање и, по правилу, евидентира се у педагошкој документацији наставника.
- **Сумативно оцењивање** – вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине или за класификациони период из предмета са и без модула и владања. Оцене добијене сумативним оцењивањем су, по правилу, бројчане и уносе се у прописану евиденцију о образовно-васпитном раду (дневник).
- **Дијагностичко оцењивање** – на почетку школске године наставник процењује претходна постигнућа ученика у оквиру одређене области; резултат иницијалног процењивања не оцењује се и служи за планирање рада наставника и даље праћење напредовања ученика.

(чл. 3, став 4 и 5; чл. 10)

ПРИМЕНА РАЗЛИЧИТИХ МЕТОДА И ТЕХНИКА У ОЦЕЊИВАЊУ

Начин и поступак оцењивања (1)

- Ученик се оцењује на основу **усмене** провере постигнућа, **писмене** провере постигнућа и **практичног** рада, а у складу са програмом наставног предмета.

(чл. 11, став 1)

Начин и поступак оцењивања (2)

Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада, а нарочито:

- излагања и представљања (изложба радова, резултати истраживања, модели, цртежи, постери, дизајнерска решења и др),
- учешћа у дебати и дискусији,
- писања есеја, домаћих задатака,
- учешћа у различитим облицима групног рада,
- рада на пројектима,
- збирке одабраних ученикових продуката рада -
портфолија (чл. 11, став 2)

Начин и поступак оцењивања (3)

- Постигнуће ученика из практичног рада, огледа, лабораторијске и друге вежбе, уметничког наступа и спортске активности оцењује се на основу **примене** учениковог знања, **самосталности**, показаних **вештина** у коришћењу материјала, алата, инструмената и других помагала у извођењу задатка, као и **примене мера заштите и безбедности** према себи, другима и околини, у складу са програмом наставног предмета.

(чл. 11, став 3)

Оцењивање...

1. Оцењивање излагања (презентације)
2. Оцењивање истраживачког рада
3. Оцењивање дебате
4. Оцењивање групног рада на часу
5. Оцењивање групног пројекта
6. Оцењивање портфолија

Задатак за групе

1. Усагласите се око кључних карактеристика и наведите дефиницију метода/технике/облика који сте добили.
2. У којим ситуацијама или за које типове садржаја је погодно користити ту технику?
3. Предности коришћења технике.
4. Тешкоће које можемо да очекујемо у **оцењивању** када примењујемо ову технику и начини решавања ових тешкоћа.

Какво оцењивање ученици бирају?

- коришћење уџбеника/белешки током теста
- питања вишеструког избора
- примери питања
- помоћна средства (дигитрон, речник)
- групни рад
- бирање обавеза
- учествовање у оцењивању
- добијање повратне информације
- јасни критеријуми и очекивања

Зашто је важно да се у пракси користе различите методе и технике оцењивања?

- ученици то воле
- редукује се анксиозност
- повећава се мотивација
- у коначној оцени учествују и они аспекти учења/постигнућа до којих традиционални облици оцењивања не допиру
- омогућава се индивидуализација
- пружа се прилика да се ученици оспособљавају за самооцењивање
- отварају се другачије перспективе у организацији наставе
- повећава постигнућа

Избор зависи од...

- конкретног исхода на чијем остваривању радимо
- садржаја и компетенција које ученици треба да усвоје и развију
- природе предмета и образовне области
- карактеристика самих ученика које оцењујемо

ИЗВЕШТАВАЊЕ О НАПРЕДОВАЊУ УЧЕНИКА И ВОЂЕЊУ ПЕДАГОШКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Извештавање о постигнућу и напредовању ученика

- Индивидуални рад на тексту
*Шта чини добар извештај о раду и
напредовању ученика?*

Описна и бројчана оцена

Описном оценом изражава се:

- 1) оствареност циљева, општих и посебних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања школског програма;
- 2) ангажовање ученика у настави;
- 3) напредовање у односу на претходни период;
- 4) препорука за даље напредовање ученика.

Бројчаном оценом изражава се:

- 1) степен остварености циљева, општих и посебних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања школског програма;
- 2) ангажовање ученика у настави. (чл. 4, став 3 и 4)

Ангажовање ученика...

- обухвата: одговоран однос према раду, постављеним задацима, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију

Ученику се не може умањити оцена из наставног предмета због односа ученика према ваннаставним активностима или непримереног понашања у школи.

(чл. 4, став 8 и 9)

Извештавање о постигнућу и напредовању ученика и сарадња са родитељима (1)

Групни рад:

Евиденција о успеху ученика

Наставник у поступку оцењивања прикупља и бележи податке о постигнућима ученика, процесу учења, напредовању и развоју ученика током године у прописаној евиденцији и својој педагошкој документацији.

Под педагошком документацијом, у смислу овог правилника, сматра се писана документација наставника **која садржи:**

- личне податке о ученику и његовим индивидуалним својствима која су од значаја за постигнуће,
- податке о провери постигнућа,
- ангажовању ученика и напредовању,
- датим препорукама,
- понашању ученика
- и друге податке од значаја за рад са учеником и његово напредовање.

(чл. 21)

Неколико коментара...

- Будите сигурни да добро разумете резултате о постигнућу ученика.
- Најзначајније информације су изгубљене уколико се постигнуће ученика сажме у појединачну оцену или резултат на тесту.
- Језик који се користи у оцењивању ученика мора да има исто значење и за наставника/цу, и за ученика/цу и за родитеље.
- Веза наставе и оцењивања је двосмерна!

И на крају...

- Оцена представља објективну и поуздану меру напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности рада наставника и школе.

Хвала на пажњи!